

ЈУНАК НАШЕГ ДОБА

Зашто јунак нашег доба? Зашто што већина нас радимо исто што и он – бавимо се малинама, али он и његова породица овај посао раде на начин који даје најбоље резултате. Како - у тексту који следи...

Резултати говоре

Миломир Стојић из Миросаљаца и његова породица су производњом малине почели да се баве давне 1984. године. Већ 1991. године про-извели су 30 тона малине укупно (27,5 тона по хектару) и тада по-стали републички рекордери и по количини и по хектару произведене малине.

-Тада су стручњаци рекли да сам као појединац најбољи у Европи каже Миломир и наставља, -Увек сам остваривао добре резултате, високе приносе и добар квалитет, свих тих година, само што је то била мања површина па људима није била интересантна као сада. Сада те мале површине, практично, нико не рачуна. За науку и за јавност је интересантно то што су велике површине у питању. Ради се о површини између 4 и 5 хектара и приноси су високи, као што сте видели, до 30 тона по хектару у виламету и микеру где је прве године остварен принос 21 тона по хектару.

-Велики посао, велики ризик, рад и трошкови. Каква је добић у том случају?

Увек сам говорио, и дан-данас кажем, да људи треба да подижу онолико засада колико су спремни да их држе под контролом и да улажу у њих да би добили задовољавајуће резултате. Чим имају високе приносе и добар квалитет самим тим и цена, без обзира колика је, буде задовољавајућа. Мада је последњих неколико година, нажалост, откупна цена малине била веома ниска. Трошкови производње и улагања су расли а цена је стајала или је из године у годину била практично нижа него претходне. Ове године се десило нешто, можда и неочекивано. Мислим да је, по први пут, откупна цена малине достигла ниво који јој припада.

Како до успешне производње

Миломир Стојић тврди, а то у-

сталом и наука потврђује, да успешно бављење малином подразумева вођење рачуна о сваком детаљу и да је све важно. Најпре треба посадити квалитетан садни материјал у добру њиву, а затим тек следи улагање и рад.

-Ништа од свега тога ако се не ради и ако се не примењују агротехничке мере на начин како то прописује наука, каже Миломир и наставља: -Мора и да се зна, на крају, поред тога што мора да се ради. Шта се, уствари, дешава? Људи неконтролисано подигну велике засаде, велике површине у које нису спремни да улажу и доведу до великих приноса и доброг квалитета, а затим, оно што је кључна ствар, то је берба. Не могу ни да оберу и ту све пада у воду. Наравно да је и та цена, колика год да је, за такве произвођаче веома ниска и мала.

Шта је за вас важније, слушајти стручне савете или се ослањајти на лично искуство?

-Што се мене конкретно тиче, ја разговарам са стручњацима, наравно, али... Чини ми се да се ја више ослањам на своја искуства, али сам доста користио и научна сазнања. Волим и да експериментирем, то чиним већ више година и тако сам дошао до неких искустава која су ми веома битна и због којих мало користим науку, а имам добре приносе и добар квалитет. То не значи да берба и други произвођачи тако да раде. Лично бих препоручио да се што више консултују са стручњацима из ове области јер мислим да људи још увек мало знају око производње малине.

Посвећеност у сваком послу доноси резултате па и у овоме. Миломир каже да не прође ни један дан у години да не прати ситуацију у малињацима, како изгледају и шта се дешава. Очигледно је да он овај свој посао воли, због тога га ради и зато има такве резултате.

Берба је најтежа

Организовати бербу у свакој иоле већој производњи малине је велики посао. Како је то у сезони бербе у породици Стојића када треба, рецимо, нахранити 80-так берача, а камоли остало?

-Мислим да је берба најтежи посао око малине јер носи највећи ризик. Мени већ више није ризик да одгајим малину, немам проблема са тим, то успешно радим и то сам доказао. Међутим, свака година је неизвесна како ће се берба одрадити зато што ту ја сам не одлучујем, постоји више фактора, почев од временских услова, налажења правих радника и сл. Велика је ствар набавити довољан број радника да раде како треба, да малина не пропаде, или не набавити раднике да малина пропаде. То је најтежа фаза и мени је организација тог дела посла убитачна. Људи, када дођу, хоће да зараде, неће да леже. Не можеш их држати у неком депозиту да би се обезбедило, то несме а несме ни да их нема довољно ни за један дан јер се, рецимо, код мене ради о великој количини која може да пропадне у току дана. Ове године, да сам само један дан закаснио са радницима, мислим да би било критично 7-8 тона да ми падне на земљу.

Како изгледа тај један дан у берби, слично као код нас осталих, који имамо малину или...?

-Не бих рекао. Мој дан почиње ујутру од пола пет и траје у ноћ до пола један, један. И када легнем и тих неколико сати да спавам - ја не спавам нормално јер чујем како компресори раде, радници како устају...

Шта је ризик?

Без обзира што у овом разговору нема места за малодушност ипак да поменемо народну изреку по којој се најсигурније пропада на селу због пољопривреде.

Миломир понавља да му је, када је требало пребродити лоше године, помогло то што је имао високе приносе и добар квалитет.

-Било је тешко, својевремено одредити се за нешто што не доноси зараду. На сву моју срећу, уложио сам у хладњачу тако да ми је она помогла да останем у овој производњи. Опет кажем, малина је изузетно тешка производња, изузетно тежак и одговоран посао и поред тога, носи велики ризик. Мислим да још увек постоји заблуда да може јако мало да се ради и улаже а да се заради и да ће зарада сама да дође. Не зна се суштина - ако уложиш више, самим тим ћеш и добити више. Онај што има малу површину и уради све што треба свој рад уновчи код себе, не иде код другог да ради, а онај који плаћа све, он ради само за друге на малу цену и лош квалитет.

Миломир каже да је током године бављења малином водио рачуна и о томе да радницима обезбеди нормалне услове за рад: **-Људи који су спремни да прихвате све услове су јако лоши радници. Иоле добри радници траже нормалне услове да би могли да раде.**

А како са радницима?

Модерне вештине које мора да има савремени менаџер људских ресурса, могао би да научи од Миломира који управља својом "фабриком под отвореним небом" на свој начин: **-Човек мора да буде психолог на све остало да би могао да одради бербу у оволиком обиму и са оволико људи. Јер свакога мораш данас да погледаш у очи, да му приђеш и запиташ, да ли је уморан, да ли је љут, да му нешто не фали. Људима обично први дани тешко падну, мораш да их увериш да је тешко прва три дана и да је тако свакоме. У то се људи увере касније, а ако му тада не приђеш он даље не може.**

Нејравда, већину људи, олако заболи, више неголи нешто друго...?

-То је суштина организације, вођења посла и рада са људима. Не смеш да дозволиш ни једног момента да погрешиш, да се погрешно изразиш, да направиш погрешан приступ људима, поготову према раднику који добро бере. На њих посебно обраћамо пажњу и водимо рачуна како се понашамо јер је чињеница да људима на мало падне жао, посебно ако се труде и залажу. Зато мораш све да пратиш, све видиш, кошта ради и како ради и у датом моменту реагујеш на прави начин. Углавном и људи те грешке праве, траже нешто од радника што је немогуће и што сами не знају шта хоће и на који начин то могу да изведу. Једноставно, неће нико то трпи малтретирање и то је то.

Да, али велики је број радника...?

-Правила постоје и за нас према радницима и за раднике према нама. И ми их исто поштујемо. Нема простора за незадовољство ни са једне ни са друге стране. Ко не може да испоштује, тај и не долази код мене. То је као у свакој фирми, не верујем да у некој фирми не постоје правила која су прописана статутом, или нечим сличним и морају се поштовати. Поштује их и директор, поштује их и радник. То је нормална фирма као и свака друга. Покушавамо да имамо људски однос са радницима и нормалну сарадњу.

Миломир сваког дана бербе прави забелешке у којима стоје имена радника, број гајби и килограма који су набрали, тако да није проблем да

увече сабере и има тачан податак колико је ко убрао килограма.

-Увече, када радници седну да вечерају, ја одем у канцеларију и сабирам гајбе и киложа, направим улаз у хладњачу и онда за наредни дан морам да одредим ко ће где да бере, како ће да бере, која се парцела бере, колико имам берача и на којој парцели, где ће бити ручак, доручак... Замислите ако толики број људи седи и чека, само по 10 минута, која је то штета. Мораш да уклапаш термине на начин који неће водити у губитак и правити штету.

Још само једна чињеница која сама за себе довољно говори: доста берача "пролази" кроз Миломирове малињаке али има и оних који долазе сваке године, већ десет година уназад.

Мера је основ свега

Приводећи разговор крају појављује се још један аргумент у прилог наслову текста. Миломир зна границе својих жеља и могућности. То је и логичан крај целе приче:

-Мислим да преко три хектара малине не треба да има ниједан човек па ни ја. То је, поново кажем, огроман ризик и стрес. Читаво време, од марта па до краја бербе сам под стресом, јер не иде увек све на руку, некада време, некада машине и механизација. Не прође дан када све иде нормално и глатко. Увек постоје одређени проблеми са којима се суочавамо свакодневно. Мораш да будеш спреман и имаш излаз из сваког тог момента који није добар за производњу. Видели сте ове године, час је суша, град, час пада киша по пет дана, час топлотни удари, никад човек не зна шта ће од тога да га задеси и снађе.

На питање дали се одморио од малина, Миломир одговара: **-Тек ме умор стигао после бербе, сада тек планирам да се одморим.**

Што се радова у малињаку у овом периоду тиче, Миломир каже:

-Посекао сам стара стабла малине одмах након завршене бербе а чишћење сам почео касније, чекао сам да прођу велике врућине, плашио сам се топлотних удара и да не дође до ожеготина. Изршио сам једно прскање, још једном ћу прскати када очистим и то је крај радова за ову годину. И.П.

